Ako vybrať vhodné antihistaminikum?

Zverejnené: 21. októbra 2021 | Autor: Mgr. Hana Neuschlová

Ako vybrať vhodné antihistaminikum?

Antihistaminiká sú lieky, ktoré blokujú účinok histamínu. Histamín je uvoľňovaný imunitným systémom pri kontakte s alergénom. Preto sa tieto lieky používajú na liečbu prejavov alergie a alergickej rinitídy.

Čo je histamín?

Histamín je malá molekula, ktorá vzniká dekarboxyláciou aminokyseliny histidín. Z tela ho odbúrava enzým diaminooxidáza, ktorý sa podieľa aj na metabolizme iných biogénnych amínov.

Histamín sa syntetizuje vo všetkých tkanivách, no najviac sa vyskytuje v koži, pľúcach a gastrointestinálnom trakte. Žírne bunky a bazofily predstavujú najdôležitejší zdroj histamínu.

Histamín je známy predovšetkým ako mediátor alergických reakcií, no podieľa sa na mnohých ďalších fyziologických a patologických procesoch. Citlivosť a reakcia konkrétnej bunky na histamín závisí od toho, ktorý typ histamínového receptora je v danej bunke prítomný.

Ako fungujú antihistaminiká?

Hlavný mechanizmus účinku antihistaminík pri liečbe alergických chorôb je kompetitívny antagonizmus väzby histamínu na receptory H1. Tieto receptory sú prítomné v nervových zakončeniach, hladkých svaloch a endotelových bunkách.

Antagonizmus receptora H1 však nemusí byť jediným mechanizmom ich účinku. Na základe pokusov in vitro a na zvieratách sa zistilo, že lieky klasifikované ako antagonisty H1-receptora majú ďalšie farmakologické vlastnosti. Väčšina antihistaminík H1 prvej generácie má anticholinergické, sedatívne a lokálne anestetické účinky, ktoré môžu priaznivo ovplyvniť symptómy alergickej reakcie, ale tiež prispieť k vedľajším účinkom.

Účinky

Aké príznaky pomáhajú antihistaminiká tlmiť?

- kýchanie
- nadmerný výtok z nosa
- upchatý a opuchnutý nos
- svrbenie očí
- alergické kožné reakcie, kožné vyrážky
- reakcie po bodnutí hmyzom a iné

Niektoré antihistaminiká sú dostupné vo forme voľnopredajných liekov.

Voľnopredajné antihistaminiká

Medzi antihistaminiká, ktoré sa dajú kúpiť v lekárni bez predpisu patria lieky s účinnou látkou:

- cetirizín
- levocetirizín
- loratadín
- desloratadín

Generácie antihistaminík

Antihistaminiká sa rozdeľujú do 3 veľkých skupín:

1. generácia antihistaminík (majú sedatívny účinok – pretože prechádzajú do CNS)
2. generácia antihistaminík (nemajú sedatívny účinok)
3. generácia antihistaminík (taktiež nie sú sedatívne)

1. generácia antihistaminík

Antihistaminiká prvej generácie sú najstaršou skupinou. Majú sedatívny účinok, čo znamená, že po ich užití môžu byť pacienti ospalí. V systéme nevydržia dlho, takže vyžadujú častejšie dávkovanie ako novšie generácie.

Medzi ich najbežnejšie vedľajšie účinky patria:

- ospalosť
- sucho v ústach, nose a hrdle
- bolesť hlavy

2. a 3. generácia antihistaminík

Antihistaminiká druhej a tretej generácie sú novšie a boli vyvinuté tak, aby pôsobili na špecifickejšie receptory. Vďaka tomu sa u nich pozoruje menej vedľajších účinkov (vrátane ospalosti).

Rozdelenie liečiv do jednotlivých generácií

Antihistaminiká 1. generácie:

- Antazolín
- Moxastín
- Dimetinden
- Prometiazín
- Bisulepín
- Ketotifen
- Difenhydramín

Antihistaminiká 2. generácie:

- Astemizol
- Terfenadín
- Loratadín
- Cetirizín

Antihistaminiká 3. generácie:

- Desloratatín
- Levocetirizín
- Fexofenadín

Zhrnutie

Zriedkavo sa môžu vyskytnúť vedľajšie účinky ako ospalosť či bolesť hlavy aj u niektorých antihistaminík 2. generácie. A preto, ak má pacient problémy so spomínanými vedľajšími účinkami, podaniu antihistaminík s obsahom cetirizínu a loratadínu by sme sa mali vyhnúť. Namiesto toho môžeme pacientovi odporučiť OTC antihistaminikum 3. generácie (levocetirizín alebo desloratadín).

U antihistaminík, ktoré môžu spôsobiť ospalosť, treba pacienta upozorniť, že sa má počas užívania lieku vyhnúť vedeniu vozidla, obsluhe strojov alebo iným činnostiam, ktoré si vyžadujú koncentráciu.

Užívanie antihistaminík spolu s alkoholom môže ospalosť ešte viac zosilniť. Počas užívania lieku by sa preto pacient mal vyhýbať požívania alkoholu.

Vplyv na glykémiu: perorálne antihistaminiká majú zvyčajne minimálny vplyv na hladinu glukózy v krvi a nezdá sa, že by spôsobovali problémy ľuďom s cukrovkou.

Ak má pacient ťažkú poruchu funkcie obličiek, vyhneme sa podaniu antihistaminík s účinnou látkou cetirizín a levocetirizín.

Ak má pacient poruchu funkcie pečene, treba loratadín podávať s opatrnosťou.

Mgr. Hana Rapčíková